higher education & training

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIENRIGLYN

NASIONALE SERTIFIKAAT

EKONOMIE N5

18 JUNIE 2018

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 8 bladsye.

Kopiereg voorbehou

AFDELING A

VRAAG 1

1.1	1.1.1	D		
	1.1.2	D		
	1.1.3	B		
	1.1.4	B		
	1.1.5	C		
	1.1.6	D		
	1.1.7	B		
	1.1.8	B		
	1.1.9	A		
	1.1.10	B		
			(10 × 2)	(20)
1.2	1.2.1	Onwaar		
	1.2.2	Waar		
	1.2.3	Waar		
	1.2.4	Waar		
	1.2.5	Waar		
	1.2.6	Onwaar		
	1.2.7	Waar		
	1.2.8	Waar		
	1.2.9	Onwaar		
	1.2.10	Waar		
			(10 × 2)	(20)
1.3	1.3.1	C		
	1.3.2	E		
	1.3.3	D		
	1.3.4	B		
	1.3.5	A		
			(5 × 2)	(10)
				[50]

TOTAAL AFDELING A: 50

AFDELING B

VRAAG 2

2.1 2.1.1 Oordragbetaling
2.1.2 Dubbeltelling
2.1.3 Reële nasionale inkome
2.1.4 Toegevoegde waarde
2.1.5 Ekonomiese groei

(5 × 2) (10)

2.2 2.2.1 'n Vakbond is 'n georganiseerde groep werkers in 'n bepaalde onderneming, bedryf, ambag of beroep wat probeer om deur middel van die proses van kollektiewe bedinging 'n verhouding met die bestuur te vestig. (2)

2.2.2
- 'n Versoeningsraad is nóg 'n geregshof, nóg het dit die gesag om geregtelike beslissings te gee. Dit bevorder besprekings tussen die betrokke partye en lê 'n onderhandelde oplossing aan hulle voor.
- 'n Nywerheidsraad is 'n vrywillig gevestigde meganisme deur werkgewers en werknemers om die regulering van verhoudings tussen hulle te fasiliteer. (2 × 2) (4)

2.3 2.3.1 Inflasie is 'n proses waarvolgens daar om verskeie monetêre redes 'n volgehoue en aansienlike verhoging in algemene prysvlakke is, en 'n gelyktydige afname in die koopkrag van geld. ✓ (3)

2.3.2 2016 (1)

2.3.3 2015 (1)

2.3.4 5,43% – 6,34% ✓ = -0,91% ✓✓
Die finale antwoord moet 'n minus (-) wees. (3)

2.3.5 (a)
- As die inflasiekoers hoër is as die effektiewe rente wat op die belegging verdien word, beteken dit 'n verlies vir die belegger.
- Dit beteken ook dat die besparings heeltemal verdwyn.

(b)
- Debiteure het 'n voordeel bo krediteure omdat hulle hul skuld betaal met geld wat gedepresieer het.
- Die koopkrag van geld het sodanig afgeneem dat baie min goedere met dieselfde bedrag geld gekoop kan word.

(2 × 4) (8)

2.4 2.4.1
- Devaluasie van die geldeenheid is ’n maatstaf wat deur die staat afgedwing word om die ruilwaarde van sy monetêre eenheid te verminder.
- Depresiasie van die geldeenheid is ’n afname in die waarde van die geldeenheid met betrekking tot ander geldeenhede as gevolg van markkragte. (2 × 2) (4)

2.4.2
- Swewende wisselkoers – Die waarde van ’n geldeenheid kan voortdurend wissel en word deur die markkragte (vraag en aanbod) bepaal.
- Beheerde swewende wisselkoers – Die waarde van ’n geldeenheid kan op die markkragte reageer totdat dit ’n bepaalde limiet bereik. Daarna gryp die staat in deur buitelandse valuta te koop of te verkoop. (2 × 2) (4)

2.4.3
- Invoerkwotas is ’n tipe handelsbeperking wat ’n fisiese limiet plaas op die hoeveelheid van ’n artikel wat in ’n gegewe tydperk in ’n land ingevoer kan word.
- Uitvoersubsidie is ’n staatsbeleid om die uitvoer van goedere aan nuwe bedrywe aan te moedig, veral daardie bedrywe wat uitvoerpotensiaal toon, deur middel van regstreekse betalings, laekostelenings en belastingverligting vir uitvoerders. (2 × 2) (4)

2.6 Heropbou- en Ontwikkelingsprogram (2)

2.6
- Vakbonde word verbied om bande met enige politieke party te hê.
- Vakbonde moet by die nywerheidsregistrateur geregistreer wees om erken te word.
- Vakbonde word verbied om finansiële bystand aan enigiemand te verleen om ’n staking aan te spoor.
- Vakbonde moet aan sekere voorwaardes voldoen voordat ’n staking uitgeroep kan word. (4)

[50]

VRAAG 3

3.1 3.1.1 Ontwikkeling
3.1.2 Deregulering
3.1.3 Regstellende aksie
3.1.4 Nasionalisering
3.1.5 Privatisering

(5 × 2) (10)

3.2 3.2.1 Monetêre beleid (2)

3.2.2
- Dit dui op ’n toename in geldvoorraad wat tot laer rentekoerse lei.
- Sowel verbruikers as ondernemings sal eerder meer van hul geld wil belê as om dit te hou. (2 × 2) (4)

3.2.3
- Markdeelnemers
- Buitelandse transaksies
- Staatstransaksies (Enige 2 × 2) (4)

3.3 3.3.1 Arbeidsaanbod is die totale ure (aangepas by intensiteit van poging) wat werkers teen 'n gegewe reële loontarief wil werk. (2)

3.3.2 Surplus✓
200 – 170 = 30✓✓ (3)

3.3.3 Ewewig kom voor wanneer werkgewers en werknemers oor die loon ooreenkom. (2)

3.4 3.4.1 Wisselkoers verwys na 'n koers waarvolgens een land se geldeenheid ooreenkomstig 'n ander land se geldeenheid uitgedruk word. (2)

3.4.2 Depresieer (2)

3.4.3 Dit sal 'n negatiewe uitwerking op die betalingsbalans hê. ✓
Meer geld sal vir invoere betaal word namate die waarde van die land se geldeenheid daal. ✓✓ (3)

3.4.4
- Invoer van goedere
- Dienste deur die buiteland gelewer
- Betaling van rente op buitelandse kapitaal
- Betaling van paaiemente op terugbetaling van buitelandse lenings
- Oordrag van kapitaal na ander lande
- Toeriste wat geld in die buiteland bestee
- Ander betalings van ander lande wat van tyd tot tyd kan plaasvind (Enige 4 x 1) (4)

3.5 Huishoudings – Hulle verkoop produksiefaktore, byvoorbeeld arbeid, aan ondernemings om goedere en dienste te lewer. In ruil daarvoor ontvang hulle vergoeding vir produksiefaktore in die vorm van salarisse en lone.
Ondernemings – Hulle verkoop goedere en dienste aan huishoudings en huishoudings betaal vir die goedere en dienste.

Staat – Voorsien huishoudings van goedere en dienste, insluitend betrekkinge, en in ruil daarvoor betaal huishoudings belasting aan die staat.
Voorsien ondernemings van goedere en dienste, insluitend paaie, en in ruil daarvoor betaal hulle belasting aan die staat. (4 × 2) (8)

3.6
- Bruto Nasionale Produk – Dit is die totale markwaarde van alle goedere en dienste wat tydens 'n bepaalde tydperk geskep of geproduseer word en netto faktorinkome van die buiteland.
- Bruto binnelandse produk – Die totaalbedrag van die markwaarde van alle goedere en dienste wat in 'n gegewe jaar in die geografiese grense van die land geproduseer word. (2 × 2) (4)

[50]

VRAAG 4

4.1 4.1.1 Gevolg
4.1.2 Oorsaak
4.1.3 Oorsaak
4.1.4 Maatstaf
4.1.5 Gevolg

(5 × 2) (10)

4.2 Transaksiemotief✓ – byvoorbeeld geld vir daaglikse vervoer✓
Voorsorgmotief✓ – om vir begrafnisdekking voorsiening te maak✓
Spekulasiemotief✓ – om aandele in 'n maatskappy te koop✓ (6)

4.3 4.3.1 442 000 000 × 63,5 000 000
= 6 960 629,92 m✓✓✓✓ (4)

4.3.2 482 000 000 × 100/140
= 344 286 m✓✓✓ (3)

4.3.3 = 442 000 000 × 100/120
= 368 333 m✓✓
Daar is 'n afname. ✓ (3)

4.3.4
- Dit is 'n aanduiding van ekonomiese groei in 'n land.
- Dit maak vergelykings in ekonomiese welvaart moontlik.
- Dit bepaal die relatiewe belangrikheid van die verskillende sektore in die ekonomie. (3)

4.4 4.4.1 Fiskale beleid is die manier waarop 'n staat sy bestedingsvlakke en belastingkoerse aanpas om 'n land se ekonomie te monitor en te beïnvloed. (3)

4.4.2
- Inkomstebeleid
- Investeringsbeleid
- Openbare skuld (3 × 2) (6)

4.5
- Die grootte en gehalte van die arbeidsmag
- Die hoeveelheid en gehalte van kapitaal
- Tegnologie
- Die beskikbaarheid van natuurlike hulpbronne (4)

4.5 Ekonomiese siklus is 'n nuttige raamwerk wat die vloei van goedere, dienste, inkomste en uitgawe in die ekonomie aandui. (3)

4.7 Die staat moet verseker dat die ekonomies minderbevoorregtes minstens in staat is om hul minimum behoeftes te bevredig. ✓✓
Groot bedrae geld word bestee aan die fisiek gestremdes en ander benadeelde groepe. ✓✓
In Suid-Afrika voorsien die staat water, behuising, en so meer, wat basiese behoeftes dek. ✓ (Enige ander toepaslike verduideliking en voorbeeld) (5)
[50]

VRAAG 5

5.1 5.1.1 Armoede (2)

5.1.2
- Voorsiening van voedselprogramme
- Opleidingsprogramme
- Gratis gesondheidsorg vir die armes
- Welsynbystand
- HOP
- Gratis onderwys (Enige 4 × 1) (4)

5.2 Werkloosheid✓ – Dit kan omskryf word as die omstandighede waarvolgens gekwalifiseerde mense bereid en in staat is om te werk, maar nie werk kan kry nie. Dit het 'n nadelige uitwerking op die hele ekonomie. ✓✓
Stakings✓ – Weiering deur werknemers om aan te hou werk, of belemmering van die normale vordering van werk. Dit lei tot openbare verliese. In 'n diensbedryf is lewering vir altyd verlore. ✓✓
Gebrek aan vaardighede/opleiding – Suid-Afrika word gekenmerk deur 'n tekort aan hoogs geskoolde werkers. Opleiding behoort daarop gerig te wees om die vlak van die arbeidsmag te verbeter. ✓✓
Migrasie✓ – Dit lei daartoe dat die land jaarliks groot getalle emigrante verloor. Immigrante verhoog die arbeidsaanbod, terwyl emigrante dit laat afneem. ✓✓ (12)

5.3 5.3.1
- Goedere van een land word teen laer pryse as in die land van oorsprong verkoop.
- Proteksionisme verhoed dat buitelandse nywerhede hul oorskotte en seisoensrestante teen lae pryse stort, omdat dit plaaslike nywerhede kan benadeel.

5.3.2
- Vryhandel lei tot oorspesialisering.
- Proteksionisme skep 'n gedifferensieerde ekonomiese produksiestruktuur en verseker groter ekonomiese stabiliteit.

(2 × 4) (8)

5.4 5.4.1 15% (2)

5.4.2 R499 × 1,15✓✓ = R573,85✓ (3)

5.4.3 Die hoeveelheid goedere wat verbruikers nou kan koop, is minder as wat hulle voorheen kon koop. ✓✓
Daar sal 'n afname in die mandjie goedere wees. ✓ (3)

5.4.5 Onwaar (2)

5.5
- Dit moenie voortdurend aan veranderinge onderwerp word nie.
- Sowel werkgewer as werknemer moet dit verstaan.
- Werknemers moet vir goeie en doeltreffende diens vergoed word.
- Die stelsel moet buigsaam wees om die bedryf se behoeftes in ag te neem.
- Wedersydse beskerming moet bestaan.
- Betaling moet stiptelik en ooreenkomstig die dienskontrak wees. (Enige 4 x 2) (8)

5.6 Tydloon – Die loon wat werknemers ontvang volgens die tyd wat hulle gewerk het of bestee het om daardie werk uit te voer. (2)

5.7
- Verhoog produktiwiteit
- Beskikbaarheid van produksiefaktore
- Tegnologiese ontwikkeling
- Doeltreffende staatsbeleid (Enige 2 × 2) (4)

[50]

TOTAAL AFDELING B: 150
GROOTTOTAAL: 200

Kopiereg voorbehou